

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

«ПОГОДЖЕНО»

Директор Інституту педагогіки НАПН
України

Олег ТОПУЗОВ

від "08" липня 2021 р.

Заступник директора з наукової роботи
Інституту педагогіки НАПН України

Микола ГОЛОВКО

від "08" липня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
дисципліни**

«ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ»

для здобувачів вищої освіти
Ступінь «Доктор філософії»
спеціальності: *011 Освітні, педагогічні науки*

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

В. о. завідувача аспірантури та докторантури

Марина ЗАГОРУЛЬКО

Робоча програма навчальної дисципліни «ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, 2021. 19 с.

Автор-укладач:

Арістова Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу міжнародних зв'язків та наукової співпраці.

Рецензенти:

Опалюк Тетяна Леонідівна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Попов Роман Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України.

Протокол № 8 від «05» липня 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 1	Галузь знань: <u>01 – «Освіта/Педагогіка»</u>	Загальна підготовка
Загальна кількість годин – 30		
Модулів – 2	<u>011 «Освітні, педагогічні науки»</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2-й
		Семестр
		3-й
Індивідуальне заняття не передбачено	Освітній ступінь: <u>Доктор філософії</u>	Лекції
		4 год.
		Семінарські
		6 год.
		Практичні
		0 год.
		Самостійна робота
20 год.		
		Вид контролю: залік

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:1,5.

Мета навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій школі» – сформулювати в здобувачів цілісну систему теоретичних знань та практичних умінь щодо основ організації процесу навчання у вищій школі в контексті компетентнісно орієнтованої парадигми, методичних основ викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти, організаційно-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах вищої освіти, інтеграції науково-дослідної роботи викладачів і студентів в умовах закладу вищої освіти; а також ознайомити із знаннями про особливості викладання дисциплін у закладах вищої освіти, професійно-педагогічної культури та професійної компетентності викладача в системі вищої освіти.

Завдання дисципліни:

- формування теоретичних уявлень про «Викладання і навчання в сучасній вищій школі» як навчальну дисципліну, її мету, завдання; ознайомлення з поняттями, категоріями, методами, технологіями викладання і навчання в сучасних закладах вищої освіти; з'ясування місця дисципліни в системі наук;

- висвітлення особливостей технологій, методів і прийомів викладання і навчання в закладах вищої освіти України;

- ознайомлення зі структурою і змістом освітнього процесу у закладах вищої освіти України;

- оволодіння розмаїттям форм освітньої взаємодії зі студентами;

- планування, організація та аналіз різноманітних видів аудиторних та позааудиторних занять;

- застосування найбільш ефективних технологій, методів і прийомів навчання студентів як суб'єктів освітнього процесу;

- ознайомлення з педагогічним досвідом викладачів закладів вищої освіти України, апробування найбільш ефективних технологій, прийомів й методів навчання, які застосовуються в системі викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.

Зміст навчальної дисципліни складають 3 взаємопов'язані блоки: теоретичний, практичний та самостійна робота.

Теоретичний блок формує в здобувачів освіти відповідну систему дидактико-методичних понять. Особлива увага звертається на розкриття компонентів цілісного освітнього процесу у вищій школі, закономірностей освітнього процесу та особливостей організації освітнього процесу у вищій школі. Розглядаються питання, пов'язані з проблемою формування професійно-педагогічної культури викладача в умовах закладу вищої освіти.

Практичний блок передбачає створення проблемних ситуацій з метою формування у здобувачів освіти необхідних умінь і навичок об'єктивного аналізу сучасної методичної системи викладання і навчання у вищій школі, підготовки до застосування найбільш ефективних традиційних та інноваційних технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів викладання і навчання; озброєння здобувачів освіти практичними навичками та вміннями планування, організації та аналізу різноманітних видів аудиторних та позааудиторних занять, а також навичками та вміннями залучення студентів до здійснення науково-дослідної роботи.

Самостійна робота спрямована на розширення загального професійно-педагогічного та методичного рівнів підготовки здобувачів освіти, розвиток умінь та навичок знаходити, аналізувати та творчо опрацьовувати додаткові джерела інформації, формування вміння обстоювати власну позицію, толерантно ставитися до точки зору інших, здатності ефективно організовувати професійне спілкування з усіма учасниками комунікативного процесу, працювати в команді, розв'язувати конфліктні ситуації, адекватно сприймати себе у спілкуванні під час комунікативної взаємодії та швидко засвоювати нові форми комунікативної поведінки.

2.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є формування наступних компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

- здатність і готовність розв'язувати комплікативні науково-дослідні (науково-теоретичні та науково-практичні) проблеми в галузі освіти (відповідно до цілей і завдань професійно-педагогічної та дослідно-інноваційної діяльності) на засадах реалізації голістичного, інтегрованого та компетентнісного підходів, що зумовлює переосмислення наявних та створення нових фундаментальних теоретичних знань (обґрунтованих на концептуально-методологічному рівні) та запровадження новітньої професійно-педагогічної практики (через реалізацію сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти).

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність і готовність здобувати концептуальні та методологічні знання в галузі освіти та розуміти їхню сутність.

ЗК 3. Здатність і готовність до ефективної і продуктивної наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності.

ЗК 4. Здатність і готовність використовувати інформаційні технології в процесі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ЗК 5. Здатність і готовність до аналізу і синтезу актуальної професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел.

ЗК 8. Здатність і готовність імплементувати в освітній процес інноваційні практики на основі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ЗК 9. Здатність і готовність до стимулювання вияву суб'єктності учасників освітнього процесу (з превалюванням мотиваційної складової).

ЗК 11. Здатність і готовність до популяризації української культурної спадщини, національних цінностей на засадах інтеграції до загальноєвропейських і глобальних цінностей.

ЗК 12. Здатність і готовність до соціально-управлінської діяльності на засадах поваги до індивідуальності особистості та людиноцентристської довірчо-партнерської взаємодії.

ЗК 13. Здатність і готовність до науково-дослідної та професійно-педагогічної рефлексії.

фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Науково-комунікаційна компетентність виявляється в здатності і готовності здійснювати письмову та усну інтеракцію на високому рівні володіння державною та іноземними мовами.

ФК 2. Дидактико-методична компетентність виявляється в здатності і готовності застосовувати в освітньому процесі сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ФК 3. Цифрова (діджитальна) компетентність виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасні цифрові технології під час організації та здійснення освітнього процесу в закладах вищої та загальної середньої освіти та під час здійснення науково-дослідної діяльності.

ФК 4. Психолого-педагогічна компетентність виявляється в здатності і готовності визначати й урахувати в освітньому процесі індивідуально-психологічні та індивідуально-типологічні особливості учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) та під час здійснення науково-дослідної діяльності.

ФК 5. Організаційно-управлінська компетентність, яка виявляється в здатності і готовності управляти організацією та здійсненням освітнього процесу в закладах вищої та загальної середньої освіти на засадах превалювання морально-етичної компоненти та в процесі керування здійсненням науково-дослідної діяльності.

ФК 6. Лідерська компетентність, яка виявляється в здатності і готовності виявляти суб'єктні якості під час організації та управління освітнім процесом в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ФК 11. Організаційно-інтеграційна компетентність, яка виявляється в здатності і готовності організовувати на засадах реалізації інтеграційного та голістичного підходів освітній процес як процес сталого розвитку учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається).

ФК 12. Контрольно-оцінювальна компетентність, яка виявляється в здатності і готовності контролювати й оцінювати результати навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається), а також результати управління освітніми процесами та системами на засадах голістичного та інтеграційного підходів.

ФК 13. Інноваційно-дослідницька компетентність, яка виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти, а також спиратися на їхнє теоретико-методологічне обґрунтування в процесі здійснення науково-дослідної діяльності.

ФК 14. Компетентність безперервного професійно-педагогічного саморозвитку, яка виявляється в здатності і готовності підвищувати рівень власної професійно-педагогічної майстерності на константній основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.

ФК 15. Рефлексійно-дослідницька компетентність, яка виявляється в здатності і готовності здійснювати системний і систематичний моніторинг результатів власної науково-дослідницької та професійно-педагогічної діяльності на рефлексійній основі.

Результати навчання дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій школі» можна вважати успішними за умови досягнення наступних **програмних результатів**:

- здатність і готовність здобувати концептуальні та методологічні знання в галузі освіти та розуміти їхню сутність (ПРН 1);
- здатність і готовність до ефективної і продуктивної наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності (ПРН 3);
- здатність і готовність використовувати інформаційні технології в процесі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти (ПРН 4);
- здатність і готовність до аналізу і синтезу актуальної професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел (ПРН 5);
- здатність і готовність імплементувати в освітній процес інноваційні практики на основі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти (ПРН 8);
- здатність і готовність до стимулювання вияву суб'єктності учасників освітнього процесу (з превалюванням мотиваційної складової) (ПРН 9);
- здатність і готовність до популяризації української культурної спадщини, національних цінностей на засадах інтеграції до загальноєвропейських і глобальних цінностей (ПРН 11);
- здатність і готовність до соціально-управлінської діяльності на засадах поваги до індивідуальності особистості та людиноцентристської довірчо-партнерської взаємодії (ПРН 12);
- здатність і готовність до науково-дослідної та професійно-педагогічної рефлексії (ПРН 13);
- здатності і готовності здійснювати письмову та усну інтеракцію на високому рівні володіння державною та іноземними мовами (ПРН 14);
- здатності і готовності застосовувати в освітньому процесі сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти (ПРН 15);
- здатності і готовності застосовувати сучасні цифрові технології під час організації та здійснення освітнього процесу в закладах вищої та загальної середньої освіти та під час здійснення науково-дослідної діяльності (ПРН 16);
- здатності і готовності визначати й урахувувати в освітньому процесі індивідуально-психологічні та індивідуально-типологічні особливості учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) та під час здійснення науково-дослідної діяльності (ПРН 17);

- здатності і готовності управляти організацією та здійсненням освітнього процесу в закладах вищої та загальної середньої освіти на засадах превалювання морально-етичної компоненти та в процесі керування здійсненням науково-дослідної діяльності (ПРН 18);
- здатності і готовності виявляти суб'єктні якості під час організації та управління освітнім процесом в закладах вищої та загальної середньої освіти (ПРН 19);
- здатності і готовності організовувати на засадах реалізації інтеграційного та голістичного підходів освітній процес як процес сталого розвитку учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) (ПРН 24);
- здатності і готовності контролювати й оцінювати результати навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) на засадах голістичного та інтеграційного підходів (ПРН 25);
- здатності і готовності застосовувати сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти, а також спиратися на їхнє теоретико-методологічне обґрунтування в процесі здійснення науково-дослідної діяльності (ПРН 26);
- здатності і готовності підвищувати рівень власної професійно-педагогічної майстерності на константній основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти (ПРН 27);
- здатності і готовності здійснювати системний і систематичний моніторинг результатів власної науково-дослідницької та професійно-педагогічної діяльності на рефлексійній основі (ПРН 28).

В *результаті* вивчення дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій школі» здобувач освіти має:

знати:

- про способи здобуття концептуально-методологічного знання (ПРН 1);
- про комунікацію в освітній і науковій діяльності та про особливості наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності (індивідуальний, груповий, колективний рівні) (ПРН 3);
- про сучасні інформаційні технології, форми, методи та засоби їх використання в освітньому процесі та науково-дослідній діяльності та про сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти на основі застосування новітніх інформаційних технологій (ПРН 4);
- про аналіз і синтез як теоретичний метод науково-педагогічного дослідження; способи здобуття професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел (ПРН 5);
- про організацію сучасного освітнього процесу (його особливості в закладах вищої та загальної середньої освіти); наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти (ПРН 8);
- про суб'єкта освітнього процесу, суб'єктність особистості та суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників освітнього процесу; мотивацію, мотивацію навчання, теорії мотивації; способи стимулювання вияву суб'єктності учасників освітнього процесу (ПРН 9);
- про необхідність і доцільність популяризації української культурної спадщини; національні, загальноєвропейські і глобальні цінності (ПРН 11);
- про соціум та особливості соціально-управлінської діяльності; індивідуума, особистість та індивідуальність особистості; права і свободи людини (ПРН 12);
- про рефлексію, науково-дослідну та професійно-педагогічну рефлексію; самостійність та автономність суб'єктів освітньої і науково-дослідної діяльності (ПРН 13);

- про наукову комунікацію українською мовою; стратегії комунікації учасників освітнього та науково-дослідного процесів (ПРН 14);
- про новітні методологічні підходи, закономірності і принципи освіти в галузі освіти, технології, методики, форми організації, методи, прийоми, засоби навчання; сучасні досягнення психодидактики, медіа-дидактики та ін. (ПРН 15);
- про сучасні цифрові технології, цифрові гаджети, їхнє програмне забезпечення та потенційні можливості їх використання в освітній і науково-дослідній діяльності; «четверту промислову революцію» та «Education 4.0» та відповідні тенденції змін в системі освіти України та країнах Західної Європи та інших розвинених країн світу (ПРН 16);
- про індивідуально-психологічні та індивідуально-типологічні особливості учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається); психолого-педагогічні основи організації та здійснення освітньої діяльності в закладах вищої та загальної середньої освіти; психолого-педагогічні основи здійснення науково-дослідної діяльності в галузі освіти (ПРН 17);
- про особливості організаційно-управлінської діяльності в сучасних закладах вищої та загальної середньої освіти; способи реалізації технологій управління в галузі освіти (ПРН 18);
- про теорії лідерства; про суб'єктні якості особистості та способи їх вияву в освітній діяльності та професійно-педагогічній діяльності вчителя / викладача; роль лідерства під час організації та управління освітнім процесом в закладах вищої та загальної середньої освіти (ПРН 19);
- про сталий розвиток особистості в освітній і науково-дослідній діяльності; організацію сталого розвитку учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) на засадах реалізації інтеграційного та голістичного підходів (ПРН 24);
- про контроль і оцінювання результатів навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) на засадах голістичного та інтеграційного підходів (ПРН 25);
- про інноватику в науці загалом та в освіті зокрема; новітні методологічні підходи в освіті, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти (ПРН 26);
- про саморозвиток особистості загалом і саморозвиток в освітній і науково-дослідній діяльності зокрема; можливості і способи вдосконалення професійно-педагогічної майстерності на константній основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти (ПРН 27);
- про рефлексію особистості; про науково-дослідницьку та професійно-педагогічну рефлексію (ПРН 28);

вміти:

- здобувати та оновлювати на константній основі концептуальні та методологічні знання в галузі освіти (ПРН 1);
- здійснювати комунікацію в освітній і науковій діяльності та ефективно і продуктивно здійснювати наукову комунікацію в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності (індивідуальний, груповий, колективний рівні) (ПРН 3);
- застосовувати сучасні інформаційні технології в освітньому процесі та науково-дослідній діяльності та використовувати розмаїття наявних технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти (на основі застосування новітніх інформаційних технологій) (ПРН 4);
- здійснювати аналіз і синтез інформації в галузі освіти; визначати актуальність професійно значущої інформації; працювати з різними джерелами інформації (ПРН 5);

- імплементувати в освітній процес інноваційні освітньо-педагогічні практики; адаптувати новітні західноєвропейські та світові освітньо-педагогічні практики до потреб системи освіти в Україні (ПРН 8);
- діагностувати ієрархії навчальних мотивів суб'єктів освітнього процесу; стимулювати вияв суб'єктності учасників освітнього процесу (ПРН 9);
- застосовувати розмаїття способів популяризації української культурної спадщини в освітньому процесі; інтегрувати національні, загальноєвропейські і глобальні цінності в змісті освіти (ПРН 11);
- управляти закладами вищої та загальної середньої освіти на засадах поваги до індивідуальності особистості учасників освітнього процесу (ПРН 12);
- виявляти самостійність і автономність в освітній, професійно-педагогічній і науково-дослідній діяльності (ПРН 13);
- здійснювати наукову комунікацію (усно і письмово) українською мовою (іноземною/іноземними мовами); презентувати усно і письмово результати науково-дослідної діяльності українською мовою (іноземною/іноземними мовами) (ПРН 14);
- визначати методологію науково-педагогічного дослідження з дидактики вищої та середньої школи; застосовувати в освітньому процесі технології, методики, форми організації, методи, прийоми, засоби навчання (ПРН 15);
- використовувати сучасні цифрові технології, цифрові гаджети, їхнє програмне забезпечення в використанні в освітній і науково-дослідній діяльності; відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси в освітній, професійно-педагогічній і науково-дослідній діяльності в галузі освіти (ПРН 16);
- діагностувати індивідуально-психологічні та індивідуально-типологічні особливості учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається; організувати та здійснювати освітню діяльність на засадах урахування її психолого-педагогічних основ; визначати значущі психолого-педагогічні особливості суб'єктів освітнього процесу та їх вплив на досягнення результатів науково-дослідної діяльності в галузі освіти; розробляти індивідуальні освітні траєкторії учнів або/і студентів на основі визначення їхніх індивідуально-психологічних та індивідуально-типологічних особливостей (ПРН 17);
- організувати й управляти освітнім процесом на засадах збереження психічного здоров'я його суб'єктів, запобігання їхньому професійному вигоранню тощо (ПРН 18);
- діагностувати лідерських якостей суб'єктів освітнього процесу; реалізовувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію в освітній, професійно-педагогічній та науково-дослідній діяльності на засадах лідерства (ПРН 19);
- забезпечувати сталого розвитку суб'єктів освітнього процесу; підтримувати сталий розвиток учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) на засадах реалізації інтеграційного та голістичного підходів (ПРН 24);
- здійснювати системний і систематичний контроль і оцінювання результатів навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) на засадах голістичного та інтеграційного підходів; розробляти системний моніторинг результатів навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається) на засадах голістичного та інтеграційного (ПРН 25);
- інтегрувати новітні та класичні методологічні підходи в галузі освіти під час здійснення освітньої та науково-дослідної діяльності; імплементувати положення новітніх методологічних підходів, а також інноваційні технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти в освітню практику та практику здійснення науково-педагогічних досліджень (ПРН 26);
- стимулювати саморозвиток особистості в освітній і науково-дослідній діяльності; вдосконалювати професійно-педагогічну майстерність через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти (ПРН 27);

- здійснювати системний і систематичний моніторинг результатів власної освітньої діяльності; здійснювати системний і систематичний моніторинг результатів власної науково-дослідницької та професійно-педагогічної діяльності на рефлексійній основі (ПРН 28).

3. Програма навчальної дисципліни

Лекційні заняття

Лекція 1. Методика викладання у вищій школі як педагогічна дисципліна в системі цілісного педагогічного процесу ЗВО

План:

1. Вступ до навчальної дисципліни.
2. Поняття про цілісний педагогічний процес.
3. Характеристика компонентів цілісного педагогічного процесу у вищій школі.
4. Закономірності педагогічного процесу вищої школи.
5. Особливості організації навчального процесу у вищій школі.
6. Місце і роль дисципліни «Методика викладання і навчання в сучасній вищій школі» в системі педагогічних дисциплін.

Лекція 2. Підтема 1: Формування професійно-педагогічної культури та професійної компетентності викладача в системі вищої освіти

План:

1. Викладач у системі вищої освіти.
2. Проблема формування професійно-педагогічної культури викладача в умовах закладу вищої освіти.
3. Процесуальні та змістові аспекти використання компетентнісного підходу як сучасної освітньої парадигми вищої школи.
4. Професійна компетентність викладача вищої школи.
5. Культура педагогічного спілкування.

Підтема 2: Викладач і студент як основні суб'єкти процесу навчання у вищій школі

План:

1. Роль викладача як суб'єкта освітнього процесу.
2. Професійна діяльність викладача вищої школи.
3. Студент як об'єкт педагогічної діяльності.
4. Студент як суб'єкт педагогічного процесу.
5. Студент як суб'єкт самостійної навчальної діяльності.

Практичні заняття

Практичне заняття 1. Методичні основи викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти

План:

1. Визначення і структура методу навчання.
2. Сучасні вимоги до методів навчання у вищій школі.
3. Класифікація методів навчання.
4. Характеристика окремих груп методів навчання.
5. Методична підготовка педагога до ефективної реалізації методів навчання в реальному навчальному процесі.
6. Методи навчання як складова предмета методики викладання навчальної дисципліни за фахом.

Практичне заняття 2. Організаційно-методичне забезпечення освітнього процесу в закладах вищої освіти

План:

1. Навчально-методичний комплекс спеціальності та окремих навчальних дисциплін.
2. Навчальний графік, робочі програми та тематичні плани.
3. Організація аудиторної роботи зі студентами.
4. Системно-блочна організація змісту самостійної навчальної діяльності студентів.
5. Організація праці викладача.
6. Роль кафедри в управлінні навчальним процесом.
7. Організація роботи кураторів груп у вищій школі.

Практичне заняття 3. Інтеграція науково-дослідної роботи викладачів і студентів в умовах закладу вищої освіти

План:

1. Роль наукової праці в розвитку творчих здібностей студента.
2. Сутність навчально-дослідної роботи студентів.
3. Зміст і форми науково-дослідної роботи студентів у сучасних закладах вищої освіти.
4. Шляхи та методи залучення студентів до здійснення науково-дослідної роботи.

Самостійна робота (20 год)

№ з/п	Теми самостійної роботи	Кількість годин
1	Методичні основи підготовки та проведення лекційних занять	4
2	Методика підготовки та проведення семінарських занять	4
3	Методичні основи підготовки та проведення практичних та лабораторних занять	4
4	Форми, методи й засоби організації самостійної навчальної діяльності студентів	4
5	Науково-дослідна діяльність студентів	4
	Разом:	20

4. Методи навчання

Під час викладання дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні методи навчання використовуються під час лекцій і семінарських занять, практичні – під час здійснення здобувачами самостійної роботи.

Під час проведення лекцій і семінарських занять використовуються такі словесні методи як розповідь, пояснення, бесіда, дискусія.

До наочних методів навчання, які застосовуються при викладанні дисципліни, належать: ілюстрація, демонстрація.

5. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєннями здобувачами навчального матеріалу здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань під час семінарських занять, виконання аспірантами самостійної роботи.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

6. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання, самостійна робота, залік	Сума

T1		T2			С/р	Залік	100
Л1	С1	Л2	С2	С3			
4	10	4	10	10	47	15	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, практики
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
75–81	C	
69–74	D	Задовільно
60–68	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них 85 балів здобувач може отримати впродовж семестру вивчення дисципліни, 15 балів – під час заліку.

7. Методичне забезпечення

Конспект лекцій – рукопис, плани семінарських занять, перелік питань до заліку, навчальна та робоча програми з дисципліни.

8. Рекомендована література

1. Арістова Н. О. Аналіз сутності феномену «особистість» в сучасній психолого-педагогічній літературі. *Молодь і ринок*. 2016. № 8 (139). С. 16–21.
2. Арістова Н. О. Комунікативна компетентність майбутніх філологів : сутність, зміст, структура. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2017. Вип. 2 (11). С. 9–15.
3. Арістова Н. О. Креативні технології як педагогічна проблема формування мотивації навчання. *Соціалізація особистості*. Київ, 2006. Т. 27. С. 215–222.
4. Арістова Н. О. Науково-теоретичний аналіз поняття «суб'єктність» в сучасній психолого-педагогічній літературі. *Молодь і ринок*. 2016. № 11/12 (142/143). С. 90–94.
5. Арістова Н. О. Особливості використання інноваційних технологій навчання у підготовці майбутніх філологів. *Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie*. 2015. Nr. 4. S. 79 – 83.
6. Арістова Н. О. Педагогічні умови формування позитивної мотивації навчання студентів нелінгвістичних вищих навчальних закладів при вивченні іноземної мови. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. Київ, 2002. Вип. 21. С. 150–152.
7. Арістова Н. О. Перспективи інноваційної технології «Мовний портфель» у вищій школі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Київ, 2013. Вип. 192. Ч. 1. Серія : Педагогіка. Психологія. Філософія. С. 25–29.
8. Арістова Н. О. Проблема поняття «мотивація учіння» в науковій літературі. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. Київ, 2002. Вип. 22. С. 97–100.
9. Арістова Н. О. Сучасні підходи до класифікації мотивів учіння у педагогічній літературі. *Теоретичні питання культури освіти та виховання*. Київ, 2012. Вип. 45. С. 9–13.

10. Арістова Н. О. Традиційний та інноваційний підходи до класифікації принципів, методів та форм організації навчання студентів. *Соціалізація особистості*. Київ, 2007. Т. 29. С. 182–193.
11. Арістова Н. О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих навчальних закладів : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2015. 240 с.
12. Арістова Н. О. Формування педагогічної компетентності майбутніх викладачів гуманітарних і соціально-економічних дисциплін. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Київ, 2014. Вип. 199. Ч. 2. Серія : Педагогіка. Психологія. Філософія. С. 10–16.
13. Арістова Н. О. Формування професійної суб'єктності майбутніх філологів: теорія і практика : монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 400 с.
14. Безкоровайна О. В. З педагогікою толерантності в третє тисячоліття. Педагогіка толерантності. 2003. № 3. С. 4–11.
15. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання: науково-методичний посібник. Київ : ІЗМН, 1998. 204 с.
16. Булгакова Н. Б., Рахманов В. О. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Київ : НАУ, 2012. 204 с.
17. Буряк В. К. Педагогічна культура: теоретико-методологічний аспект. Київ : Деміур, 2005. 232 с.
18. Гадецький М. В., Хлебнікова Т. М. Організація навчального процесу в сучасній школі: Навчально-методичний посібник для вчителів, керівників навчальних закладів, слухачів ІПО. Х. : Веста : Видавництво «Ранок», 2003. 136 с.
19. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
20. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти) : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Валентина Михайлівна Гриньова. Харків, 2000. 520 с.
21. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.
22. Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В., Антонова О. Є. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності : монографія. Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2003. 193 с.
23. Енциклопедія освіти / Академ. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
24. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : вид-во ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
25. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
26. Калініна Л. М., Топузов О. М., Лапінський В. В. Факторна модель оцінювання ефективності управління закладом загальної середньої освіти та її практичне застосування. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т.80 № 6. Р. 346–368. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.3912>;
<https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3912/1751> (Web of Science)
27. Ковальчук В. І. Методика викладання у вищих навчальних закладах: практикум / Василь Іванович Ковальчук. Київ: Міленіум, 2017. 428 с.
28. Компетентісно зорієнтована освіта: якісні виміри : монографія / редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Н. М. Чернуха, Н. О. Терентьева. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Гринченка, 2015. 368 с.
29. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
30. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб / ред. В. І. Лозової. Х. : ОВС, 2006. 496 с.

31. Луговий В. І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку. Київ : МАУП, 1994. 196 с.
32. Малафійк І. В. Дидактика : навч. посіб. Київ, 2005. 397 с.
33. Малихін О. В. Академічне консультування в умовах дистанційного навчання. Молодий вчений. № 11 (26). Ч. 3. 2015. С. 44–48.
34. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів : теоретико-методологічний аспект : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. 307 с.
35. Малихін О. В. Пізнавальна діяльність студентів гуманітарних спеціальностей як основа навчального процесу. Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції 20 березня 2018 р. / За заг. ред. Е. В. Лузік, О. М. Акмалдінової. К. : НАУ, 2018. С. 94–95.
36. Малихін О. В. Сучасний досвід організації дистанційного навчання у вищій школі: Україна-Латвія. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації* : матеріали V Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 27-28 травня 2021 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локшиної. Тернопіль : Крок, 2021. С. 63–64.
37. Малихін О. В. Формування індивідуальних стратегій навчання засобами комп'ютерних технологій як психолого-педагогічна проблема. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2016. Вип. 133. С. 124–127.
38. Малихін О. В., Арістова Н. О. Мовна компетентність майбутніх філологів: педагогічне розуміння феномену. *Балканско научно обозрение*. 2018. № 1. С. 53–55.
39. Малихін О. В., Арістова Н. О. Професійна суб'єктність майбутніх філологів: зміст, сутність, структура. Суб'єктивація процесу фахової підготовки майбутнього філолога: теоретичні і практичні аспекти: монографія. Ч. 1. Київ: НУБіП України, 2017. С. 6–132.
40. Малихін О. В., Галла А. О. Формування індивідуальних стратегій навчання засобами комп'ютерних технологій як педагогічна проблема. *Вісник № 133. Серія «Педагогічні науки»*. 2016. С. 124–126.
41. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заступник голови), О. М. Топузов (заступник голови), С. О. Сисоєва, О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, І. Ю. Регейло (секретар) за заг. ред. В.Г. Кременя, Київ : Нац. акад. пед. наук України, 2021. 384 с. (До 30-річчя незалежності України). DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua> URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726223/1/nac%20dopovid%202021%20color%201%20%281%29.pdf>
42. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика : наук.-метод. журнал*. 2001. Вип. 1. С. 10–21.
43. Попов Р. А. Розвиток автономності студентів в освітньому процесі закладу вищої освіти: теоретико-методологічний аспект: монографія. Херсон: ТОВ «Видавничий дім «Гельветика», 2019. 366 с.
44. Попов Р. А. Розвиток автономності студентів в умовах інтеграції освітньої й самоосвітньої діяльності: дидактичні закономірності. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: соціально-педагогічна / За ред. Л. П. Мельник, В. І. Співака. Вип. XXXI. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2018. С. 192–203.
45. Попов Р. А. Моделювання процесу розвитку автономності студентів закладів вищої освіти. Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії» – Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до

європейського освітнього простору». Вип. 6. Кн. 2. Том III (81). Київ: Гнозис, 2018. С. 461–471.

46. Попов Р. А. Комплексне застосування інноваційних і традиційних технологій навчання в освітній діяльності у вищій школі. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 10. Т. 3. С. 170–174.

47. Попов Р. А. Сучасні технології навчання в освітньому процесі вищої школи / Педагогіка і психологія : напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (19-20 квітня 2019 року, м. Одеса). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2019. Ч. 2. С. 76–81.

48. Про виконання програми спільної діяльності міністерства освіти і науки України та національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки. Кремень, В.Г., Луговий В.І., Топузов О.М. та ін., *Вісник НАПН України*, 2020, 2(2) <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-3>

49. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 514 с.

50. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти. *Рідна школа*. 2005. №4. С. 65–69.

51. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 04.06.2017).

52. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII : [станом на 14.06.2016 р.]. Законодавство України / Верхов. Рада України. Київ, 2016. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

53. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 10.11.2010 р.).

54. Про повну загальну середню освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 13 липня 2020 р. № 764-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 10.11.2020 р.).

55. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text> (дата звернення : 10.11.2020 р.).

56. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : Підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ : Ибрис, 1997. 416 с.

57. Сікора Я. Б. Використання тренінгів у професійній підготовці компетентних фахівців з інформатики. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2011. Вип. 36. С. 115–121.

58. Сікорський П. Технологізація навчання і проблеми засвоєння знань. *Діалог культур : Україна у світовому контексті : Філософія освіти*. 2002. Вип. 8. 384 с.

59. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 320 с.

60. Сисоєва С. О. Педагогічні технології у неперервній педагогічній освіті. Київ : ВІПОЛ, 2001. 503 с.

61. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість. Київ : Каравела, 1998. 150 с.

62. Стратегії інтеріоризації змісту професійної підготовки майбутніх філологів: теорія і практика: монографія (частина друга) / за ред. проф. О. В. Малихіна. Київ : ЦП «Компринт», 2018. 654 с.

63. Топузов О.М. Інтелектуальний розвиток учнів у проблемному навчанні. *Рідна школа*. 2006. № 11. С. 6–8.

64. Топузов О. М. Проблемна ситуація в теорії проблемного навчання. *Шлях освіти*. 2007. № 1. С. 12–16.

65. Топузов О.М. Проектування інформаційно-освітнього середовища навчальних закладів у сучасному суспільстві. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 1. С. 26–36.
66. Топузов О. М. Роль і місце підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання. *Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць*. 2012. Вип. 12. С. 241–247.
67. Топузов О. М. Становлення проблемного навчання в педагогічній науці. *Рідна школа*. 2015. № 1. С. 57–60.
68. Топузов О. М., Гриньова М. В., Барбінова А. В., Харченко О. В., & Кононец Н. В. Модель професійного розвитку вчителів природничих наук сільських шкіл в умовах дистанційного освітнього процесу. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2021. 85(5), С. 344–359. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4601> URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4601/1894>
69. Топузов О. М., Калініна Л. М. Організаційні механізми управління закладами освіти: методології та теоретичні засади. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 4. С. 34–44.
70. Топузов О.М., Малихін О.В., Опалюк Т.Л. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя : навч. посібник. Київ : Педагогічна думка, 2018. 292 с.
71. Топузов О. М., Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Модель стратегії формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до професійної діяльності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 77. №3. С. 205–222. URL : DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3351>; <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3351> (Web of Science)
72. Тренінгові технології навчання студентів у ВНЗ /Л. І. Мороз та ін. Київ, 2004. 202 с.
73. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав., 2006. 352 с.
74. Чобітько М. Особистісно орієнтоване професійне навчання: зміст і структура. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 3. С. 48–56.
75. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Либідь, 2003. 560 с.
76. Якса Н. В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 358 с.
77. Aristova N. O. A general outline of methodological approaches in contemporary scientific literature. *Nowoczesna educacja: filozofia, innowacja, doświadczenie*. 2016. Nr 4 (8). S. 26–30.
78. Aristova N. O. Analysis and interpretation of present-day approaches to understanding the concept «agent». *Perspectives of research and development: Collection of scientific articles*. Dublin, Ireland, 2017. P. 113– 116.
79. Aristova N. O. Competence-based approach for formation of future philologists' professional competence. *Scientific letters of Academic Society of Michal Baludansky*. 2018. 6(2A). pp. 12–15.
80. Aristova N. O. Implementation of innovative English teaching methods into the process of professional training of future philologists. *Nauka i Studia*. 2015. № 13 (144). P. 78–85.
81. Aristova N. (2017). Interactive teaching methods implementation in the process of future philologists' professional agency forming on the basis of participatory-interactive approach following. In: *Development and modernization of philological sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine: Collective monograph*. Lublin: Izdevnieciba "Baltija Publishing". Pp. 2-17.
82. Aristova N. O. Tendencies of formation of Pedagogical Competence of Foreign Language Teachers in Universities of Ukraine. *European Humanities Studies: State and Society – 2014-2015*, 3, 146–155.
83. Aristova N. O. The impact of the Bologna process on higher education development in Ukraine. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний*

університет імені Григорія Сковороди» : додаток 1 до Вип. 5, Т. I (52) : тематич. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Київ : Гнозис, 2014. С. 32–37.

84. Aristova N.(2017). The Usage of Interactive Teaching Methods in L2 Classroom to Enhance Future Philologists' Subjectness. *Edukacia – Technika – Informatyka*, 1(19), 53-57.

85. Aristova N. (2018). Competence-based approach for formation of future philologists' professional competence. *Scientific letters of Academic Society of Michal Baludansky*, 6(2A), 12-15.

86. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) [Electronic resource]. Official Journal of the European Union. 13 p. URL : [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=LT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=LT)

87. Lokshyna O, Topuzov O. COVID-19 and education in Ukraine: Responses from the authorities and opinions of educators. *Perspectives in Education*, Vol. 39 (1). (2021): COVID-19 special issue: Opportunity to rethink and restructure education in the world / COVID-19 and the impact on basic and special education. P. 207-230. DOI <https://doi.org/10.18820/2519593X/pie.v39.i1.13>

88. Malykhin O. V. & Aristova N. O. (2018). Investigation into participation activity rate of foreign languages teachers in specially focused network pedagogical communities. *The New Pedagogical Review*, 53(3), 227–238. Available at: <http://www.educationalrev.us.edu.pl/e53/a19.pdf> (Scopus)

89. Malykhin O. V., Aristova N. O. & Kovalchuk V. I. (2019). Investigation into open educational resources for learning English in developing future philologists' instrumental values. *Society. Integration. Education*. Proceedings the International Scientific Conference. May 24th-25th 2019, vol. III, 512–526. Available at: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/3833/3827>

90. Malykhin, O., Aristova, N., & Melikova, S. (2021). Development of Future English Language Teachers' Self-Efficacy Levels: Blended Learning versus Face-to-Face Instruction. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (3), 303–318. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/453>

91. Nazarenko T., Topuzov O., Chasnikova O., Dubrovina I. Role of geography teacher in forming the pupils' cartographic competence. *Prace i Studia Geograficzne*. – 2021, Vol. 66.2, P. 43–53. URL : <https://wgsr.uw.edu.pl/pisg/?p=1787> DOI: 10.48128/pisg/2021-66.2-03 (Scopus)

92. Popov R. A. Theoretical underpinning of the students' autonomy development pattern in higher educational institutions. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. VII (81), Issue: 201. Budapest, 2019. P. 32–35.

93. Popov R. A. The development of students' autonomy in the process of self-educational activities with the use of information technologies. *Perspectives of research and development: Collection of scientific articles*. SAUL Publishing Ltd, Dublin, Ireland, 2017. P. 170–173.

94. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC) [Electronic resource]. URL : <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>

95. Rybalko L., Topuzov O., Velychko L. Natural science education concept for sustainable development. *Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF)*. 2020. Vol. 166. DOI: [10.1051/e3sconf/202016610030](https://doi.org/10.1051/e3sconf/202016610030) (Scopus)

96. Short E. The Concept of Competence: its use and Misuse in Education. *Journal of Teacher education*. 1985. Vol. 36. № 2. P. 5.

97. Topuzov O.M., Shamne A.V., Malykhin O.V., Aristova N.O., Opaliuk T.L. Adaptation Peculiarities of the First-Year Students to University Life: Study on Stress Resistance. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Volume 12. Issue 2.

P. 48–59. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.2/265> (Web of Science)

98. Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N. & Shamne, A. (2020). Optimization of University Department Management: The Increase of Foreign Language Teachers' Self-Efficacy by Preventing Job Burnout. *The New Educational Review*. Vol. 59. P. 59–71. URL : <https://tner.polsl.pl/e59/a5.pdf> (Scopus)

99. Topuzov, O., Malykhin, O. Aristova, N. The Right Mix of Approaches in the English Language Teaching: Achieving Desired Learning Outcomes in the ESP Classroom. *Society. Integration. Education* : Proceedings the International Scientific Conference, May 22nd 2020. 2020. Vol. V. P. 512–526. URL : <http://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/4818> (Web of Science)

100. Topuzov, O., Malykhin, O., Usca, S., & Aristova, N. (2021). Ukrainian-Latvian Comparative Studies on University Education: Common European Values and Current Challenges. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference, 1*, 696-706. <https://doi.org/10.17770/sie2021vol1.6423> (in English)

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 8 від «05» липня 2021 р.).

Рецензенти:

Опалюк Тетяна Леонідівна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Попов Роман Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

Арістова Наталія Олександрівна. **Робоча програма навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій школі» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»** для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. [Електронне видання]. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2021. 19 с.

Навчальна програма дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій школі» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки третього рівня вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». Мета навчальної дисципліни «Викладання і навчання в сучасній вищій школі» полягає в формуванні в здобувачів освіти системи теоретичних знань та практичних умінь щодо основ організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в контексті компетентісно орієнтованої парадигми, методичних основ викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти, організаційно-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах вищої освіти, інтеграції науково-дослідної роботи викладачів і студентів в умовах закладу вищої освіти; а також в ознайомленні здобувачів освіти із особливостями викладання навчальних дисциплін у закладах вищої освіти, професійно-педагогічної культури та професійної компетентності викладача закладу вищої освіти.

The curriculum of the discipline “Teaching and Learning in Present-day Higher school” is compiled in accordance with the educational and scientific program of training of the third level of higher education in the field of knowledge 01 “Education/Pedagogy” for specialty 011 “Educational, Pedagogical Sciences”. The aim of the discipline “Teaching and Learning in Present-day Higher School” is to form a system of theoretical knowledge and practical skills on the basics of organizing educational process in higher education institutions in the context of competency-oriented paradigm among students, methodological foundations of teaching disciplines in higher education institutions, organizational-and-methodical support of the educational process in higher education institutions, integration of teachers’ and students’ research work in higher education institutions; as well as to acquaint students with the peculiarities of teaching disciplines in higher education institutions, professional and pedagogical culture and university teacher’s professional competence.